

NOVES CONSIDERACIONS A L'ENTORN DE RAMON SALADRIGUES OLLER

per Ramon Miró i Baldrich

MOTIU

Igual que ens passà amb l'any que dedicàrem el quadern *Gent de casa* a Mossèn Jesús Capdevila, que la consulta de documents seus ens portà a poder dedicar el treball dels *Quaderns de El Pregoner d'Urgell* a editar i comentar el seu treball inèdit sobre els tocs de campana, ara, també en el cas de Ramon Saladrígues Oller, ha coincidit una colla de circumstàncies per poder dedicar-li el treball dels *Quaderns* i donar a conèixer una sèrie de dades noves que n'hem pogut obtenir, tant de la tasca com a tipògraf com de l'aprenentatge de literat.

En repassar una carpeta de documents del llegat dels Fills de Valeri Serra per al treball que hem publicat a *URTX*, ens adonàrem que hi havia alguns fulls nous, sense el segell, els quals, per tant, no havien estat considerats al primer registre, que era el que coneixíem.

Entre aquests, hi havia una sèrie de set cartes enviades per Ramon Saladrígues Oller a Valeri Serra, on tractava problemes de la impressió de la revista *Lo Pla d'Urgell* i de la seva continuïtat. La correlació amb la consideració dels últims números de la revista conservats a l'arxiu de Jaume Torres ens ha permès veure el final de la revista.

Després, amb posterioritat a la publicació del quadern de *Gent de casa*, l'Anton Saladrígues podia mostrar-nos una llibreta manuscrita de Ramon Saladrígues Oller que havia estat una mena de quadern d'exercicis literaris i en reflectia l'aprenentatge durant el servei militar a Castelló de la Plana. Conservada per un familiar, la publicació del quadern l'havia feta aflorar.

La llibreta s'havia iniciat l'any 1904 i sembla que s'havia reprès força anys després, entre 1918 i 1920, puix que hi ha uns poemes datats en aquests anys i amb nota en dos que havien estat publicats a la revista *Urgell-Segarra*.

La consulta de la revista (només els números conservats a l'Institut d'Estudis Ilerdencs) ens ha permès veure una mica més d'activitat de Ramon Saladrígues que la indicada a la llibreta.

I la consulta de les fitxes de revistes que donava l'estudi de Torrent i Tasis per a les revistes de Mollerussa ens permetia, d'un costat rectificar alguna dada imprecisa que ells donen, i de l'altre veure que l'activitat de Ramon Saladrígues en l'edició de revistes de Mollerussa havia estat més àmplia que la que coneixíem.

Tot plegat ha ocasionat que puguem donar i comentar ara aquestes diverses dades com una contribució més al coneixement de les seves activitats com a tipògraf i com a literat.

LA RELACIÓ EPISTOLAR AMB VALERI SERRA I EL FINAL DE LO PLA D'URGELL

Ja vam concretar que Valeri Serra i Boldú havia entrat en tractes amb Brauli Majós i amb Ramon Saladrígues pel negoci de la impremta en un acord privat, l'any 1912, en què aportava uns diners per ser el tercer soci en el negoci.¹

Emprengué llavors la publicació del setmanari *Lo Pla d'Urgell*, editat per la impremta Majós Saladrígues, féu també que imprimissin alguns fulls de goigs i també algun dels seus llibres. En l'endemig, la impremta quedà a nom de Ramon Saladrígues, però Valeri Serra continuava essent el soci a l'ombra.

La relació amb Josep Maria Valls determinà Valeri Serra a fer el salt cap a Barcelona, on ja havia passat uns anys d'estudiant i aprenent de periodista. Ara hi anava ja amb la seguretat d'un lloc burocràtic, a l'Escola Superior d'Agricultura. Es traslladà a Barcelona al març de 1919 i la dona i els fills cap al setembre, abans de l'inici del nou curs escolar.

Els problemes de diners foren un dels maldecaps que podem veure a través d'una part de l'epistolari conservat i segurament foren una de les motivacions que el dugueren a traslladar-se a Barcelona. Amb les cartes de Ramon Saladrígues conservades al seu epistolari,² trobem reflectit aquest problema de liquiditat de diners que, probablement, l'acabà de determinar a deixar de publicar la revista.

Per entendre bé els problemes a què fa referència Ramon Saladrígues, cal considerar de primer quins foren els últims números de *Lo Pla d'Urgell* editats.

Els dotze últims números que en tenim conservats a l'IEI són: 347 (15.06.1919), 348 (30.06.1919), 349 (10.07.1919), 350 (31.07.1919), 351 (15.08.1919), 352

---

1) Vegeu el nostre article "Un document d'interès" a *El Pregoner d'Urgell*, núm. 764 (06.08.2011), pàg. 18-19, on reproduïm i transcrivim el contracte privat que realitzaren.

2) Són set cartes datades entre 26.01.1920 i 04.07.1921, enviades per Ramon Saladrígues Oller a Valeri Serra, a l'adreça de Barcelona.

Barcelona, 10 de Gener de 1906

Sr. D. Valeri Serra - Barcelona

Amic Valeri: Sabia que V'vingue' a casa jo no
m'era com no hi soc quan mai en aquella hora però jo m'creia
que m' haguera estat tant comit lo seu viatge, i allavors li haguera
repetit la necessitat que tenia de sobres com molt bé V' ja sabia
més que veig que no m'creia. Quan jo li demaneva prop de tres
setr me digué que no podia fins a la Digne, però aquella setra i moltes
altres i avui que ja dos mesos tot seguint estic en la mateixa
necessitat agravada per la pujada de jornals i de tot lo demás. Com
vol que fessi mes numt en contra men al preu que haig de pagar
i no cobrant? Al veure que no venen los diners que pago i a fa
vell i calat lo material, i sobament alimentem la causa imagine-
riament, es quan m' he decidit a parar l'impressio. No cal pas que li
fessi memoria de com he de pendrer des seues promeses.

Si jo tractes de arrendar-li lo que no vol l'impressio
o m' portes de manera sospitosa, s'explicana, però mes franc i clà-
rec que no puc ser jo al seu lloc no t'para fortos percent d'e-

faciar a un altre com resulta ara.

La feyna m' tien los ulls perquè havem estat tots
malalts i també perquè a tot anem vagant. Veurà que
si havem de fer ho pla o no pagar i deixar la feyna cobrable
no podre' fer ho.

Es que V' m'opueix de pagar cada numero jo estaria
hi si per endavant me traqueis del equilibre que encara
m' tinc per la falta de les L'opites que m' havia promes
al 6 de Desembre.

Queda de V' a pu L. g. g.

Ramón Saladrígues

(30.08.1919), 353 (15.09.1919), 354 (01.10.1919), 355 (16.10.1919), 356 (01.11.1919), 357 (15.11.1919) i 358 (30.03.1919).

Fora de l'agost, on es noten unes vacances que foren complicades, perquè representen el moment de preparació del trasllat de tota la família cap a Barcelona, hi ha continuïtat com a quinzenal fins a mitjan novembre. És l'intent de continuar editant des de Barcelona, però aquest intent devia provocar problemes de diverses menes, no només econòmics sinó també de recepció i preparació de col·laboracions, així com de petició de noves.

Per sort, podem allargar aquesta anàlisi amb la consideració dels números de la revista que pogué localitzar i adquirir Jaume Torres. Aquests són, a partir dels anteriors: 359 (12.06.1920), 360 (27.06.1920), 361 (22.08.1920), 363 (01.10.1920), 364 (20.01.1921), 365 (01.02.1921), 366 (10.02.1921), 367 (01.03.1921), 369 (20.03.1921), 370 (01.04.1921), 372 (31.05.1921), 373 (10.06.1921), 374 (20.06.1921) i 375 (01.07.1921).

Sabem que al gener de 1920, Valeri Serra envia una carta als subscriptors tot informant dels problemes de continuïtat –suposem–, i promentent la normalització de la situació.

Aquesta normalització semblava que podia donar-se amb la publicació del número 358, on presenta com a editorial el text sense signar “Com anavem dient...”. Allí informa de “una fulla circulada a primers de Gener”, que era aquesta carta als subscriptors que no hem pogut localitzar, i promet la represa de la continuïtat de la revista.

Alhora informa d'un nou projecte de llibre, tot reunint els articles que ja havia publicat a *Lo Pla d'Urgell* sobre la temàtica de la construcció del Canal d'Urgell i ampliant amb més dades històriques, amb la descripció dels llocs per on passa i les transformacions sofertes, i amb les relacions del país amb la societat concessionària Canal d'Urgell. Acaba demanant aportacions per poder complementar millor el llibre: “Aqueixos i altres punts abarcará, a mida que vagin destriant-se les notes que tenim, les que havem demanades, i sobretot les que tinguin a bé enviar-nos les persones aimants de les coses de casa nostra, sia en algun dels aspectes indicats, sia en los que no s'enumeren i puguin arrodonir la idea.” (pàg. 2).

Pel text de les cartes sabem que després d'aquest número 358 (30.03.1919) n'hi hagué uns quants més, i un dels últims del qual dóna constància la correspondència és el número 366 (10.02.1921), segons la carta núm. 3. I a més Ramon Saladrigues li proposa fer el número següent com a número doble (367-368), amb setze pàgines, puix que hauria de sortir amb data vint de febrer i ja no podrà sortir abans de primers de març, diu a la carta núm. 4. No va seguir aquest

criteri, puix que hem pogut veure el núm. 367 (01.03.1921) i Torrent/Tasis donen referència del núm. 368 (10.03.1921).³

Pel to de la carta núm. 7, podem pensar que s'aguditzaren els problemes pecuniaris. Amb data tres de juny, Ramon Saladrígues havia enviat a Valeri Serra una lletra a vuit dies de 506,79 pessetes i, després de ser-li retornada i enviar-ne una de 100 pessetes segons li havia proposat Valeri Serra per poder-les pagar, i haver sabut que també aquesta li ha estat protestada, tot augura una difícil continuïtat de *Lo Pla d'Urgell*.

Llegint atentament la carta núm. 6 ja es veu quins anaven sent els problemes: els últims números sortien cada deu dies, la distància alentia i complicava les sortides (que Valeri Serra hagués d'anar enviant els originals des de Barcelona) i el nombre creixent d'anuncis (obligat, segurament, per poder anar traient un benefici de la revista) anava reduint l'espai dels textos.⁴ El problema final d'impagament de les dues lletres que hom comprova entre la carta número 6 i la número 7 i última mostra aquest empitjorament de les relacions.⁵

En aquells anys, Ramon Saladrígues ja anava traient la revista *Urgell-Segarra* de Mollerussa, com confirma a la carta núm. 2. Que iniciés el quinzenal *Lo Pregoner* amb data Bellpuig, 26 de juny de 1921, era un altre indicatiu clar de la immediatesa d'aquest final de *Lo Pla d'Urgell*. L'aparició de *Lo Pregoner* fou encara donada al

Últim número localitzat de la revista (Arxiu J. Torres).

3) Vegeu Joan TORRENT, Ralael TASIS, *Història de la premsa catalana*, volum II (Barcelona, 1966), pàg. 472. Donen aquest com a últim número de la revista, però ja veiem per l'epistolari que encara no el fou.

4) Diu: "De la manera que surt lo periòdic trevallo malíssimament, puix tinc lo material encantat amb armaris i em veig negre per a compondre altres motllos urgents, so pena de distribuir i tornar a compondre de nou i això es un engorri quasi impossible com no se li amagarà. Ademés n'í va tants d'anuncis que'l text potser queda massa reduït. En fi, veste mateix.

Si m'envia originals, paper i sellos amb lo temps anticipat que pugui tirar-lo amb seguretat cada deu dies i sobretot me dona quartos per a pagar jornals i material, per la meva part no quedarà de fer tot quan pugua per a tornar Lo Plá al seu esplendor acreditan-lo de nou en la part que de mi estigui."

5) El tractament és sempre educat de part de Ramon Saladrígues, però hom pot observar clarament l'evolució de to d'aquest epistolari, que comença amb un to respectuós a la primera carta ("Amic Sr. Valeri"), passa al més afectiu de la segona ("Molt Sr. meu i amic"), torna al to de la primera entre la tercera i la sisena, i acaba amb un tractament més distant a la setena i última ("Amic Sr. Serra").

Calç cada tres anys	1.000 *
4. ^a fórmula. Per terrenys no calcaris o molt poc i 50 Hl. per hectària.	
Fems	2 500 quilos
Nitrat de sosa	120 *
Escories desfosforació	200 *
Sulfat potàssic	80 *
Calç cada tres anys	1.000 *

En totes quatre fórmules, els fems deuen escampar-se cada 3 o 4 anys, tenint present que

LLORENS BADELL I PAVÓ

Historia : Literatura

:: :: Folklore :: ::

Algun temps, en LO PLA D' URGELL hi havia una secció en que s' hi conreava la literatura, s' hi feu historia o s' hi anotaren una bona cosa de documents folklòrics.

Havent-nos manifestat molts lectors que ho trovaven a faltar, tornorem a posar-n' hi. Indistintament anirem donant historia, literatura erudita i literatura popular, ço es, fets dels que ens precediren, composicions dels escriptors d' avui i dels que foren.

Amb això, seguirà LO PLA D' URGELL la tradició començada. Aquells estudis literaris que hi feia el volgut amic D. Ramon Arqués i Arruñat han estat sempre recordats amb gust, i enyorats per tota persona lletraferida. Aquí s' han publicat els inicis del *Calendari Folklore d' Urgell* i els *Records dels set anys darrers de vida de Mossen Jacint Verdagué*, dos llibres, ponderats per la Crítica. Darrerament s' hi han publicat abundoses mostres Folkloriques, generalment celebrades exel·lint les de Mossen Xavier Bosch, que acaba ara de ser distingit per la biblioteca Lectura Popular publicant-li la *Llegenda del Sant Crist de Torà*.

D' ençà que en LO PLA D' URGELL es dedicà una secció a Folklore, han seguit l' exemple la revista *Catalana*, de Barcelona, *El Sol*, de Tòus, *El Catllar* de Ripoll, i ara de poc *Sempre Avant*, de les Borges. Per lo mateix, no es just que nòaltres que ho iniciarem, deixem ara d' anar contribuint a la formació de l' inventari de nostre saber popular.

- Qui es ven la palla, es ven el fruit.
- Un porc gros, un altre en portia al còs.
- Qui escudella dels altres espera, freda la menja.

Recull d'en V. S. i B.

Pasqua de Resurrecció

L'aurora brillant amb sos colors de purpra obre pas al sol esplèndid, l' èter impalpable, bellugadís i armoniós canta amb ritme incompreensible al Vencedor de la mort, i tota la creació triomfant s' admira de sa immensa glòria, mentre l' infern vençut reclou sos brams de rabia dintre de la Ciutat dolenta. Oh, el Rei fortíssim!, mireu-lo com devalla al enfonzat antre de la mort antiga, i allí, omplint de llum aquelles regions de tenebres i d' ombres de mort, deslliura i condueix à les esferes d' una vida perdurable i d' una llum eterna à Adam i a sa descendença santa; son sepulcre fou ajustat amb pesenta llosa, precintat amb lo segell trencadís de la Sinagoga morent i guardat per soldats de raça forta als qui la feixuga son amanseix; mes Jesús-Crist ressucita victoriós i ple de joia, vestit de glòria i de blanca llum resplendent i enlluernadora, soterrant dintre sa fossa à la mateixa mort, embolicallant-la de foscors espesses. Que s' acabín doncs les tristesses, que s' estronquin ja les llàgrimes i que el dol ja no continui més, perque l' àngel de resplandors fulgurants i de candidesa inefable, amb suavitat d' antífona gregoriana diu a les piadosíssimes dones dels visos alabastrius, dels ulls plorosos i de cor embaumtat per la paraula divina més aromàtica i glòriosa que els bàltems que elles porten entre els amples plecés de sa indumentaria, que no cerquin a Jesús, que ja ha ressucitat, que el nou Samsó ha enderrocat les columnes del temple israelític, que el segon Jonás ha surtit, després de tres dies, de l' entranya de la terra. Aleluia.

TOMÁS REBOLL

El portal de Betlem

Cançó popular

Ju m'en llevo matinet matinet a la bon hora, ja m'en vaig dret a Betlem a Betlem me n' arí sola.

Trobo los portals tancats me n' haig de quedar defora sino es per un cobertret que n' era de jutes i boba; a dintre aquell cobertret hi ha un yeller i una Senyora, lo vellut es Sant Josep i la Senyora sa Esposa; entre mig d' aquelles dos hi ha un infant com una rosa, que es petit i no te fret i per nostres pecats plora.

AFORISMES

- Qui ho te al neixer, no ho deixa al creixer.
- Homé trencat, la mort portia al costat.

NOTICIARI

LINYOLA.—S' ha constituït una junta delegada de l' Associació Protectora de l' Ensenyança Catalana, formada pels Senyors següents:

President, D. Bonaventura Mir; Vispresident, D. Francesc Sagrera; Tresorer, D. Joa-

noticiari de Bellpuig, del núm. 374 de *Lo Pla d'Urgell*. Diu tan sols: “-Ha sortit el primer número d'un periòdic quinzenal titulat *Lo Pregoner*.” (pàg. 8)

En aquest últim tram, veiem que, al número 364 de la revista, aparegut tres mesos més tard que l'anterior, hi havia un avís “ALS LECTORS. Vençudes definitivament les dificultats que han motivat aquest curt ajornament, ens plau anunciar, que a partir d'avui, LO PLA D'URGELL sortirà amb puntualitat els dies 1, 10, 20 de cada mes, augmentant el paper i la lectura desde'l número vinent.

D'això a retornar a la vida setmanal com avans, no hi va sino un pas, que si Deu vol donarem molt aviat.” (pàg. 2)

Al febrer en sortí dos números (dies 1 i 10), el segon ja de dotze pàgines; al març sortiren els tres (dies 1, 10 i 20) de dotze pàgines; tres números entre abril i maig; dos al juny (dies 10 i 20) i l'últim al juliol (dia 1). En ells, més de la meitat de l'espai era dedicat ja a anuncis, la major part d'empreses de Barcelona. El noticiari és mínim i només s'aguanta per alguns reportatges de fires i alguns treballs d'ell o d'altres, tècnics, sobre reg, conreus, adobs, cura de la ramaderia, etc.

Falta totalment aquella activitat de col·laboradors de terres lleidatanes que havia pogut aplegar anteriorment, quan vivia a Bellpuig.

CHINAS Y ROCAS DE VARIOS AUTORES

Aquest és el títol posat a l'inici de la llibreta de còpies de poemes d'altri que féu Ramon Saladrígues durant el servei militar a Castelló.

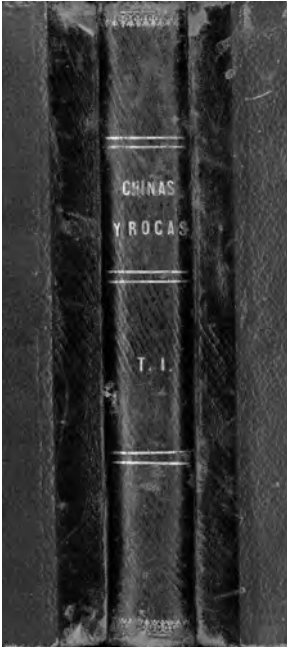
Fins al vuitè poema copiat (“¡Jamás!” de José de Prada) no apareix una indicació de data de còpia. I aquesta indicació és 18.6.904, és a dir, el divuit de juny de mil nou-cents quatre. Aquesta peculiaritat de no indicar el miler a l'any, i de vegades tampoc el centenar, es manté en general, a les precisions que fa de dates.

Hi ha còpia de poemes de molts autors menors, però per quantitat i qualitat destaquen els dos grans poetes del romanticisme en castellà, José de Espronceda (1808-1842) i Gustavo Adolfo Bécquer (1836-1870). Del primer comença a copiar poemes seguits a la pàgina 13 amb “Madrigal”, i va copiant-ne poemes fins a la pàgina 62, amb l'única excepció d'un poema del Quixot.⁶ En algun posa la data de còpia (dinou del maig de 1905), i sabem que els poemes foren copiats entre aquest dia i el vint-i-dos de maig, que és la data que apareix al primer poema amb altra autoria després d'aquests poemes.⁷

---

6) “En el sepulcro de Miguel de Cervantes Saavedra, ingenio cristiano. Soneto” Luis Francisco Calderón. (pàg. 34-35).

7) És el poema “En el Mar” de Trueba (pàg. 64).

Llom i primera pàgina de *Chinas y Rocas* (Axiu Impremta Saladrigues)

Són divuit poemes, entre els quals figuren ja els més destacats i popularitzats de l'obra d'Espronceda.⁸ Segueixen còpies de poemes d'altres poetes, entre ells alguna provatura pròpia, i també una peça breu de teatre en vers.⁹ Just després hi ha vint-i-un poemes més de José de Espronceda, dos amb data de còpia dels dies sis i set de juny de 1905; ocupen les pàgines 238-312.¹⁰ Enmig hi ha alguna provatura més de versos poïsis, ara en català.

Just després de l'últim poema d'Espronceda, comença a copiar l'obra poètica bàsica de Bécquer, primer les "Rimas de Bequer", i les copia totes seguides, entre la pàgina 313 i la pàgina 382. Són setanta-sis poemes numerats en nombres romans.

La continuació segueixen els "Cantares" de Bécquer, entre les pàgines 382 i 385.

8) Són, per ordre de còpia: "Madrigal", "A D. Diego de Alvear", "Serenata", "A una dama burlada", "A la noche. Romance", "El pescador", "Oscar y Malvina. La Despedida", "El combate", "Al Sol. Himno", "Cantares", "Serenata", "La vuelta del cruzado", "Las quejas de su amor", "El hacha del rey. Romance", "El templario. Fragmento de una leyenda", "Canciones. La cautiva", "Canción del pirata" i "El canto del cosaco".

9) Es tracta de l'obra *i Una limosna por Dios!* de José Jackson Veyan. Porta la indicació "Castellón 30 de Mayo y 1905. Còpia de Ramon Saladrigues" i ocupa les pàgines 197-237.

10) Són, per ordre de còpia: "El Mendigo", "El Reo de Muerte", "El Verdugo", "Canción báquica", "Asuntos históricos. A la muerte de Torrijos y sus compañeros (soneto)", "A la muerte de D. Joaquín de Pablo", "Despedida del Patriota Griego de la hija del Apóstata", "¡iGuerra!!", "Soneto", "A una Estrella" (aquest i el següent, són els únics on indica Espronceda com a autor), "A Jarifa en una orgía", "Dos de Mayo", "A la traslación de las cenizas de Napoleón", "Brindis. Improvisación", "A Matilde", "A una ciega", "A Guardia", "A un ruiseñor", "El Angel y el Poeta (Fragmento inédito del Diablo mundo)", "Desesperación" i "Arrepentimiento. A mi madre".

Abans i després del poema d'Espronceda "Dos de Mayo", Ramon Saladrígues hi inclou dos poemes seus en català, que són "Trist recórt" i "Recorts i planys". I just després de copiar els "Cantares" de Bécquer, hi ha els poemes de Ramon Saladrígues "A mi amada" (amb acróstic) i "Madre. Soneto"

No hi ha dubte, doncs, que foren José de Espronceda i Gustavo Adolfo Bécquer, els dos màxims poetes del romanticisme espanyol, aquells que més l'influïren en aquesta etapa d'aprenentatge, mentre feia el servei militar a Castelló.

Al seu costat hi ha poemes d'algun altre poeta romàntic, com Antonio Trueba (1821-1889).

De poetes del corrent positivista-realista posterior, com Manuel del Palacio (1831-1906) i el valencià Vicent Wenceslau Querol (1837-1889).

I del modernisme incipient, com Salvador Rueda, o el decadentisme, com Emilio Carrere Moreno (1881-1947).

Amb una colla de poetes menors o amb dedicació prioritària a altres gèneres, com els mexicans Fermín de la Puente (1812-1875) i Ignacio Ramírez (1818-1879), Juan Tomás Salvany (1839-1911), Bernardo López García (1838-1870), Enrique Pérez Escrich (1829-1897), Acacio Cáceres Prat (1851-1892), José Jackson Veyán (1852-1935), etc.

D'algun hi ha més d'un poema (un parell, o tres), però en general apareixen amb un sol poema.

Quant a poemes catalans, la collita és ben minsa; només hi hem trobat el poema "Del amor al cel" (pàg. 415-416), del mallorquí Jeroni Forteza (1846-1923), a banda dels seus propis.

A la seva poesia, la llibreta presenta unes primeres provatures en castellà, amb un poema publicat i tot en una revista de Castelló, on feia el servei militar.¹¹ Es tracta del primer poema seu copiat a la llibreta, el sonet "A Consuelo" adreçat a una noia formosa, a la qual li declara el seu amor, com un més dels seus admiradors. El sonet, escrit en versos "endecasílabos" i rima consonant, repeteix rima de creuat (ABBA) als quartets i presenta lligam de tres rimes entre els tercets (CDE CDE). Presenta rimes femenines (totes en paraules planes), fàcils (com la rima de terminació verbal "suspira"/"delira"/"admira" o la rima d'antònims "Consuelo"/"desconsuelo") i sonores.

El segon poema, "Desde el destierro", presenta quatre dècimes en vers "octosílabo", rima consonant (abbaaccddc), amb canvi de rimes però no d'estructura de rimes entre les dècimes. Podríem dir que és el poema romàntic per antonomàsia: situa el poeta exiliat, lluny de la pàtria (Espanya), assimilada a la mare, i amb desig

---

11) Publicat a la revista *La Juventud. Semanario alegre*, segons consta per pròpia anotació.

Ala Muerte de D. Joaquín de Eallo

Desde la elevada cumbre
De el gran Píneo levante
Cumulo y muro sencillos
Que crece y despliende i hermaná,
En pavor moscuto de ella
Cuellos legamos deviana,
Y acaso tendre la vista
Por ver desde allí su patria,
Desde allí do e en despacho
Herando xpa las cimas
Conqui del pna. el Píneo
De lomas un levantado;
Y el roc. le tomba de corlaro
Que sus humos espmas
De rufanz temoro, si guilbor,
Alpuz en algarada;
Solo entón, contemplando
Al suelo que ellos puzaron
Y que avra llovente de sangre,
Ream torama a la hacin,

En su rapida course
Alzando cuerpos y almos,
Se levita en la brada como
Y a un lado le colta espada,
Y el amor de los tocantes
Y del fusilar que le ama
Hoga cubre pulsoando,
Indicho lugar es cordá.
Haced, rogues tristes de Alena
Nuestro hueso en porche deo.
Dad el viento las tinas de oro
Y los arcos de muerte entorbid,
Y vrosos de nobles guaces!
De la patria motor y espansa!
Alzados en sed de vengansa
Ideo tino al tino quida
Con de Alguas

Dano ante, de lo largo marito
Y lutos puzos exalte al agua,
El robusto aque su sepulcro
Del mismo mansaron los juic
Tropice de Píneo! sus cambas
Puz conque del líca. ammas
Del topal de los rivas odios
En su lago in sed alabo!

Aquellos dias de ventura y paz
Que a tu lado via tranquilamente
Aguo de este mundo tan falaz
Cada el amor que tiene es paz que
Hoyva acellor engañador,
No hay otro, no más puro y vacilador
Que dice mas que el misterial amor.
Nubie el padre a unirme concarino
Tus caricias y alago torname
Yo de tu me dije pero es que mundo
Y el mundo me engañó, perdóname.
No pagare tu amor con el oxo
Cuide pagar las flores al Abril,
Muy herido alere por solo un beso
Por un abrazo yo te dare mil.
Dejamos que nos enganamos
Los hombres es y engañes a los paz,
De nuestro amor digamos desplorando
En sus engano, mudos sin pensae.
Porque es triste non se puzsa el alma
Al mucho mas se suelta el corason,
Nunca se gaza de entera y calma
Si se puzsa del mundo es la fazon

Rimas de Bécquer

I

Yo se un imno gigante gestiona
Que anuncia en la noche del alma un amor,
Y estos paginas son de ce imno
Ausencias que el dia dilata en las sombras.
Yo quisiera escribirle del hombre
Demande al rebelde, me quito edicoma,
Con palabras que fueran a un tiempo
Asuntos y rias, lobos y notas.
Que suavano es luchas; que no hay otra
Caja de encenerlo, y apenas ch heramos!
Y, tomadas en mis manos las tuigas,
Dudosa, al oyo, contétillo a solos.

II

Justa que valedora
Cusa, arripida el arar,
Por advenirse e donde
Cumplando se alvaca,
Hoga que del árbol sea

de morir perquè acabi el dolor de la separació. Es tracta, doncs, d'un pur exercici literari. Ambdós poemes estan datats el mateix dia: 28.05.1905.

El tercer i el quart poemes són ja en català i també estan datats: el sis i el set de juny del mateix any 1905. “Trist recort” és un quintet de versos heptasíl·labs i rima consonant (abaab), amb alternança de rima femenina/masculina. Segueixen essent rimes fàcils, però ja és una poesia més íntima i sincera: recorda el comiat de la mare quan hagué de marxar cap al servei militar.

El quart, “Recorts y planys”, presenta cinc dècimes en vers heptasíl·lab i la mateixa estructura de rimes que presentava el segon poema castellà, també amb canvi de rimes a cada dècima. Aquí la persona estimada i enyorada, a qui canta, és la noia que estima i que ha quedat al poble, “Pepeta”; recorda els moments feliços i manté fidel la promesa tot i la distància.

El cinquè poema, sense títol, és una altra provatura poètica en castellà, on fa l'acròstic “A MY AMADA” en una octava de versos “octosíl·labos” amb rima creu-creuada (abbacddc).

El sisè torna a ser un sonet en castellà, com el primer, amb versos “endecasíl·labos”, rima de creuats als quartets (ABBA), sense canviar les rimes, i dues rimes d'enllaç als tercets, cada una de les quals actua com a rima interna d'un d'ells (CDC DCD). Continuen dominant les rimes femenines. El títol, “¡iMadre!!”, indica ja el tema: canta la mare, de manera genèrica, per l'amor constant d'aquesta cap al fill.

Els vuit poemes seus següents són ja al final de la llibreta, són tots en català, i hi ha hagut un salt d'espai i temps notables. Són signats a Bellpuig (menys un a Barcelona), i són dels anys 1918 a 1920. Enmig ja no hi ha cap còpia de poemes d'altri, ni en castellà ni en català.

Hem de suposar que en l'endemig hi ha hagut un avenç important en l'aprenentatge i que ha pogut llegir ja una colla de poetes catalans, Verdaguer especialment, però segur que també altres de contemporanis seus i, amb especial atenció, poetes jocfloralescos o guanyadors de certàmens poètics, puix que algun dels poemes seus apareix amb lema i va encarat també a algun certamen poètic de l'època.¹² S'ha afermat també en l'ús exclusiu del català com a llengua literària, si bé per als articles de col·laboració en revista, més periodístics, podem trobar-ne algun en castellà.

El primer del grup, “Prec a Maria Santissima”, presenta tres estrofes de nou versos, vuit versos curts de tres síl·labes i un vers llarg de nou síl·labes just enmig (el cinquè vers). Hi ha consonàncies/assonàncies (quart vers amb novè vers, per

---

12) El 1919 prova sort als Jocs Florals de Lleida; i, amb el poema presentat amb el lema “Deu vos guard”, guanya el segon accèssit a la Flor Natural dels Jocs Florals de València, convocats per Lo Rat-Penat, l'any 1924.

dicen mirando hacia atrás; - 285
 ¿Qué sabe cuando volveremos
 si se habrán marchado ya? *Saladrigues*

Beethoven
 No de sigües mi amor
 verme con vos téame
 de dentro de infierno
 manchará tu amador
 vame! No te lo pido
 más que un momento
 de ternura! Fue cobardo
 El quejido tu quejido!
Saladrigues

!! Madre !!

Soneto
 ¡Oh, Madre! que borbos mas hermosa!
 Desde la alta y sublime Conquistadora,
 Abate el mar y el infame y con conciencia
 Alaman este nombre bondadosa.

286 - El loco tan fuerte y tan poderoso
 De su amor, su virtud y su clemencia;
 ¡Oh! Madre! está en su nombre la alta esencia
 Del grande potencial y arropo
 al rico lo mismo que
 Paga ~~al rico lo mismo que~~ al hambriento
 El amor de una madre cariñosa,
 Almas con sus comedimientos
 Del pobre, con hil promesa amorosa,
 El por muy loco del ~~pasajero~~
 El madre, siempre es ~~el mismo~~
Saladrigues

Anhelo
 7
 voz de la razón

- ¿Qué que cruza el mundo
 Apegada en el dolor
 ¿Por que alienta un amor
 Stemo, santo, profundo?
 ¿No porque la sociedad.

287 -
 A una Rosa
 Lema - Pom d'or

De les flors del meu jardí la més bella,
 formosa i estimada es la rosa.
 Que vivies als verges ja al ser jove
 tes suaus perfums donaguen tan flaire.

En mon pit adormada plà reposa,
 miratjana i tendida gaire auella,
 No ve el teu destí flor olorosa,
 obria vull ton calzer tornant estrella.

I atantant ne mas estar fins al teu cor,
 vull besarte amb deliri d'amar sant,
 sens marcat gales ni ofeubec ton coscor
 respirant la flaire que embaumen l'espit,
 i en somnis angelics d'eterna ditra,
 volar estimante, fins al infinit.

Rosa
 Lola Ben

Bellat (Florid 1940)
 Publiat Despatx Legana - Molleusa

288
 Deu La Rosa
 Lema: Li rosa encantada

La ma blanca y deliada que m'acull
 del jardí, per a guardar-me en son bell pit
 i besant-me amb sont deliri dia i nit
 ma prouencia heu sencera dar-li vull.
 Alantant-li rosa jo la que ella acull,
 i amb recança contemplant-me fit a fit
 ubragant-se en mon olar fins l'infinit
 i del beg de la rosada en son remull.

L'alt de la boca, m'allarga vida,
 jo t' dono mon nectar delitant ton cor
 fruit de ditra l'exterior mes gran;

Ser-ne estimada amb amor sens mida
 con la bella nina sol son aimador
 airó es ma delicia, mon goig, mon encant.

Rosa
 Lola Ben

Barcelona Maig 1940.
 Publiat Despatx Legana - Molleusa.

Poemes en castellà i en català de Ramon Saladrigues, dins Chinas y Rocas.

exemple), però cap estructura de rima regular. És un prec de protecció a la verge Maria, especialment en l'hora de la mort.

El segon, “Verge Dolorosa Amparau-me”, va adreçat a la Verge dels Dolors, advocació específicament celebrada a Bellpuig. El poema és conformat per dues dècimes seguides de versos heptasíl·labs, però amb rimes desiguals, consonants i assonants. Temàtica idèntica a l'anterior.

“Primavera”, datat al maig de 1919 i presentat als Jocs Florals de Lleida; “A una Rosa” i “Diu la Rosa” són dos sonets publicats a la revista *Urgell-Segarra*, i “Espigues i Roselles”, datat al juny de 1920 consta com a presentat al Certamen de l'Orfeó de Gràcia. Tots ells són poemes de cants a la natura. El segon i el tercer són dos sonets de versos decasíl·labs amb rima encadenada i mantinguda en les rimes als dos quartets (ABAB ABAB al primer, ABBA ABBA al segon).¹³ I, a l'un, els dos tercets ajuntats en sentit, amb rima C-CD-D (el desè i el tretzè lliures); a l'altre, separats els tercets en sentit i en rima, amb tres rimes d'enllaç (CDE CDE). Els dos poemes enllacen també sentit en una mena de diàleg amorós, el primer amb la veu poètica femenina (identificada amb Lola Bru) que canta la rosa com la millor flor del seu jardí i la cull i la gaudeix per atansar-la a l'infinit; el segon, en el qual pren veu la rosa, canta a la noia la correspondència del seu amor.

El poema “La Orfeonista” és més un poema de circumstàncies, escrit expressament perquè fos recitat per una integrant de l'Orfeó Joventut, Rosita Martí, en dia de Sant Pere de 1920, aniversari -precisa a la nota final- del debut (o primera actuació pública) de l'Orfeó Joventut a Bellpuig. És escrit en el típic vers heptasíl·lab, ordenat en quartetes seguides i domina una rima en assonant, com un romanç, amb canvis de rima; i també amb rimes consonants i una colla de quartetes on quadra perfectament la rima consonant i encadenada (abab). El vers tendeix a ser-hi narratiu i es desenrotlla amb fluïdesa tot imitant el to d'un discurs.

COL·LABORACIONS A *URGELL-SEGARRA*

A banda de les revistes de Bellpuig (*Lo Pla d'Urgell* i *Lo Pregoner*), de què ja hem parlat al primer apartat, sabem que Ramon Saladrígues fou impressor d'una colla de revistes de Mollerussa, com eren *Defensa* i *Germanor* (datada entre 1915 i 1917), *La Tarota* (datada entre 1916 i 1917), *Cap de Ruc* (1916-1917), *L'Abella* (1917), *Urgell-Segarra* (1918-1924), *La Voz de Urgell/ La Veu d'Urgell* (1926/1931-1936).¹⁴

D'aquestes, hem pogut comprovar la seva participació amb articles d'opinió, proses i poemes almenys a *Urgell-Segarra* i a *La Voz de Urgell/La Veu d'Urgell*. De la revista *Urgell-Segarra*, sabem que hi publicà els poemes “A una Rosa” i “Diu la Rosa” datats a la florida de primavera i al maig de 1920, perquè hi consta al

13) El primer amb rima d'encadenats i el segon amb rima de creuats.

14) Traiem les dades bàsiques de TORRENT/TASIS, *Història de la premsa catalana*, volum II, pàg. 464-465.

text d'aquests poemes copiat a la llibreta *Chinas y Rocas de varios autores*. També hi consta, al costat de la seva signatura d'autor, el nom Lola Bru, que és el pseudònim amb què són publicats a la revista.

Hem localitzat a la biblioteca de l'Institut d'Estudis Ilerdencs un únic volum de la revista, que porta al marge els anys 1919-1920 i que comprèn una colla de números de la revista entre el núm. 7 (01.01.1919) i el núm. 47 (18.07.1920).¹⁵ Falten els sis primers i, a més, els números 13, 24, 30, 42, 46 i del 48 en endavant. Per l'article “Celebrant l'aniversari”, del núm. 27 (12.10.1919), sabem que el primer número de la revista aparegué el vint-i-vuit de setembre de 1918. El subtítol és “Periòdic quinzenal defensor dels interessos d'Urgell i la Segarra”,

i per repetits editorials i altres articles, queda clar que l'objectiu principal de la revista fou afavorir la construcció del carril Balaguer-Igualada, que passés per Mollerussa i per Santa Coloma de Queralt. Consta que el setmanari és editat per la impremta Saladrigues, de Bellpuig, i que a Mollerussa exerceix la representació de la impremta Llorenç Vilaró (carrer Balmes, núm. 3).¹⁶

Ja al núm. 7 de la revista trobem la continuació d'un article llarg, titulat “Que son l'Urgell i la Segarra”, signat amb el pseudònim Tomàs Roure que tant trobarem usat per Ramon Saladrigues després, per als poemes. L'article consta de vuit parts amb títol propi i acaba al núm. 8 (19.01.1919); no coneixem el títol de la primera part i no n'hi ha cap a l'última, mentre el títol de les altres és: II. Urgell Pintoresc, III. En lo fabrill, comercial e industrial, IV. L'Urgell Ramader, V. Son Clima, VI. Les varietats que produeix i VII. La Segarra. A l'última part, acaba advocant per la construcció del carril Balaguer-Igualada (passant per Mollerussa i Santa Coloma), necessari per al desenvolupament de la zona.

Primer número localitzat de la revista *Urgell-Segarra* (Institut d'Estudis Ilerdencs)

15) Per alguna adreça enganxada, veiem que la subscripció anava a nom d'Enric Arderiu.

16) Es tracta de Llorenç Vilaró Teixidó, el qual és autor d'un article, “Les fires i els mercats”, al núm. 12 (16.03.1919), i d'unes proses poètiques, “La meva quartilla”, al núm. 16 (11.05.1919).

Als números que hem pogut consultar hi ha altres tres articles signats amb el nom propi, Ramon Saladrígues. Són:

“Veni-hi al Urgell”, al núm. 16 (11.05.1919), especial de Festa Major de Mo-llerussa, pàg. 18-19. És una prosa amb fragment de poema inclòs, que convida a gaudir del paisatge urgellenc, arcàdia de repòs per a la gent de les poblades urbs.

“La dessecació de l'Estany d'Ivars”, al núm. 26 (28.09.1919), pàg. 4-5. Veu el dret dels propietaris de les terres inundades a dessecar i la queixa dels qui aprofiten aquelles aigües per a rec propi; considera que és ben poc el que es pot regar amb l'aigua de l'estany i proposa que el Sindicat de Regs del Canal d'Urgell sanegi l'estany perquè hom pugui regar moltes més terres i es miri que ningú en surti perjudicat, ans tots afavorits.

I “Viu la llengua o mort la patria”, al núm. 33 (04.01.1920), pàg. 3. La major part del número està dedicada a la festa que volen celebrar de la “Diada de la llengua catalana”, i ell veu aquest dilema de mantenir viva la llengua o morir la pàtria catalana.

De segur que també deuen ser seves les notícies que apareixen de Bellpuig, sense signar. En especial destaquem “Notícies de Bellpuig” del núm. 20 (06.07.1919), pàg. 7-8, on s'informa de l'acte de debut de l'Orfeó Joventut.

Finalment, quant als poemes, trobem dos poemes publicats amb el pseudònim Lola Bru. Són:

“Diu la Rosa”, datat a Barcelona, juny de 1920, al núm. 45 (20.06.1920), pàg. 6. Hi ha petites diferències en el text publicat; algunes són petites millores de puntuació, i les més significatives són: el vers desè, que queda “jo't donc mon dolç néctar, deleitant ton cor” i la data del poema, que canvia de Maig a Juny.

I “Vull vení amb tú”, datat a Barcelona, juliol de 1920, al núm. 47 (18.07.1920), pàg. 6-7. Comprovem, doncs, que, a més del pseudònim, data els poemes a Barcelona per despistar els lectors respecte a l'autoria.

És probable que el poema “A una Rosa”, que a la llibreta apareix copiat abans que “Diu la Rosa” i que consta també com a publicat a *Urgell-Segarra*, aparegués al núm. 42, que no hem pogut veure.

Sembla també probable que, a partir del núm. 48 en endavant, que tampoc hem pogut consultar, hi hagi més poemes seus i altres col·laboracions d'ell signades amb nom propi o amb pseudònim conegut, o signades amb pseudònim que desconexem o no signades.

En resum, doncs, hi col·laborà amb poemes i amb articles de divulgació i d'opinió.

Quand va ser reconstruïda...
L'URPELL I LA SEGARRA
Quand va ser reconstruïda...
L'URPELL I LA SEGARRA

La vida dels ciutadans de Sant Joan...
L'URPELL I LA SEGARRA
La vida dels ciutadans de Sant Joan...
L'URPELL I LA SEGARRA

HOTEL MODERNO

111 COMPLETAMENT REFORMADO
Servicio a la carta
Servicio a la carta

Hospital, 5 al 11 - Barcelona
Propietarios: JOVER Y SOLÉ S. R. L.

Que son l'Urpell i la Segarra?

La indústria tèxtil...
(Continuarà)
La indústria tèxtil...
(Continuarà)

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

En la fàbrica, comercial i industrial

L'Urpell és un tipus de fàbrica...
En la fàbrica, comercial i industrial
L'Urpell és un tipus de fàbrica...
En la fàbrica, comercial i industrial

La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA
La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

En la fàbrica, comercial i industrial

L'Urpell és un tipus de fàbrica...
En la fàbrica, comercial i industrial
L'Urpell és un tipus de fàbrica...
En la fàbrica, comercial i industrial

La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA
La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

En la fàbrica, comercial i industrial

L'Urpell és un tipus de fàbrica...
En la fàbrica, comercial i industrial
L'Urpell és un tipus de fàbrica...
En la fàbrica, comercial i industrial

VIU LA LENGUA

O MORT LA PATRIA
Anoia difereix...
Viu la Lengua
O Mort la Patria

URPELL I LA SEGARRA

La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA
La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA

URPELL I LA SEGARRA

La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA
La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA

URPELL I LA SEGARRA

La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA
La vida dels ciutadans de Sant Joan...
URPELL I LA SEGARRA

Viu la Lengua

O Mort la Patria
Anoia difereix...
Viu la Lengua
O Mort la Patria

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

CATALANS! BALLEM LA SARDANA

La Sardaneta, ballada amb algunes de les...
Catalans! Balleu la Sardaneta

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

Urpell i la Segarra

El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra
El urpell és un tipus de fàbrica...
Urpell i la Segarra

Diu la Rosa

La meua blanca i dellosa...
Diu la Rosa

se el 1.er
larsans O

le jovent
en que l'
no de la
e futbol

a 0 fouts
5 goals.

i des-
illim a
stancia
le 1919,
lliat be-
nes net
erque l'
lisa del
eu ad-
el Cer-

aslada
i des-
lunita
op de

sa a-
ura 1.
i Bru-

veres
adreu

e de
ves-
armi-
l se-
a de
inte-
luny
cert.
ten-
rat-
des
len-
un
pe-

ent
a-
un
als

an
lla
en
o-
la
a-
er
i
i

que s'ens dapté fou vist per l'àrbit que s'ens mon-
trava indecis.

A pesar de tot s'acabà el partit sense que
cap bandol se pugui adjudicar la copa.

El Mollerussa invità seguidament a desem-
parar allargant el partit al que no acedeix per cap
de les maneres el Cervera.

L'equip Cervera es portà molt bé durant el
partit corresponent al joc net dels nostres distin-
gint-se en Riu, Ginestet, Marimont, Riu i Dié.

Els nostres no obstant dominar ben marca-
dament la segona part no feren el més petit olan-
do de força per marcar deixant al porter cervera
lliure de les ambestides de la raïlla debantera que
demostrà una vegada més que sap condal molt
be la pilota, però no sap xutar a goal.

La raïlla mitja regular la defensa estupenda
i el porter molt bé. Es distingiren Gaya, Reco-
ta, Torelló, Brutau, Vilaró i Segura i l'el.

Després del partit foren obsequiats els jug-
adors nostres i perduts a la estació amb hurra
al Mollerussa que foren contestats amb alires al
Cervera.

SECCIÓ LITERÀRIA

La Bandera Catalana

De cara al sol, quin gloriós desolat
com si fossis una au mal ferida
digam quin ven et durà llibertat,
bandera ardent de ma terra colpida.

La falç reposa en el marge colrat,
es gronxa al lluny una vella adormida.
Ha mort la nostra cançó dins el blat
i fins la mar fa una veu entristida

No sentirem cap remor de combat,
bandera ardent que ens corones la vida?
El clam dels morts, com un bleix renovat
sollevi el pit de la terra colpida!

I que tot l'aire glateixi abraunat
amb el batec de la nostra bandera
la al lluny es daura una gran polsaguera
i les roselles ensagnen el blat.

VULL VENÍ AMB TÚ

VERGE DELS ULLS BLAUS

Quan el sol de matinada
va aixugat-ne l'aiguallera,
i tu t'lleves matinerà,
avans que s'levi ningú,
rossa nina estimada
Vull veni amb tú.

Quan feréstega tronada
brunz pel Cel amenaçant
i ls flàmpecs van zitzagant
ferint raigs del sol que llú,
tú de pó estás amagada,
Vull veni amb tú.

URGELL—SEGARRA

Quan afligida per penes
llàgrimes besllis tos ulls,
Quan tant sols amargors culls,
ton desespero es mes dú
Per trenca aquelles cadenes
Vull veni amb tú

Si tú i veus abandonada
i aburrida de tohom,
i si prepitja l teu nom
a queix mon vil, fer i crú,
lo meu cor mor adorada
Vull veni amb tú

Quan de gloria estiguis plena
i t'plac mori ton cor,
quan te brindi tendre amor
randals del goig mes segú
No ho duptis volguda nena,
Vull veni amb tú

Quan cantes cançons hermoses
posant hi ton sentiment,
fils d'or de plata i d'argent
ta bouquet escorra, i llú,
¡Es quan dios mes belles coses!
Vull veni amb tú

Quan escrius o bé llegeixes
llunt me bella flo al pit,
Quan ets sola i ve la nit
esentent son mantell brú
Quan somnies, quan te queixes
Vull veni amb tú

LOÏA BRU

Barcelona Juliol i 1920.

HIVERNENCA

Lentament, pausadament,
la neu blanca va caient
com mantell de núvia blanca
qui talment com a l'aimant
amb dolcesa ben galant
suament la terra fanca.

Un fret greu tot m'ha invadit
i cor-gela el meu esperit,
emboirat per l'anyorança
de no veure ton semblant,
que m'encisa amb ton encant,
i aquet sols es m'esperança.

Ja no canten els ocells,
ningú alegre tant com ells
ni tampoc les roses flairen;
sols impera el crú hivern
i hom te po que sia etern,
el mal temps pels que be s'aimen

Pro amb el sol benefactor,
l'endemà aquella blancor
es mantell de pederria,
i allavors tu amb faç gentil
mostres bell: ton perfil,
i despertes m'alegria.

JOAN SOLERNOU Y PATRIS

Manresa Juliol 1920

ANNEX I

Epistolari Ramon Saladrigues a Valeri Serra

1.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 26 de Janer de 1920

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Amic Sr. Valeri: Sabrà que V. vingué a casa jo no hi era, com no hi soc cuasi mai en aquella hora pero jo'm creia que no haguera estat tant rapit lo seu viatge, i allavors li haguera repetit la necessitat que tenia de fondos com molt bé V. ja sabia sinó que veig que no'm creu. Quand jo li demanava prop de 400 ptes. me digué que no podia fins a 4 Dbre.; passá aquella fetxa i moltes altres i avui que fá dos mesos tot seguit estic en la mateixa necessitat agravada per la puja de jornals i de tot lo demés. ¿Com vol que fassi mes munt en contra meu al preu que haig de pagar i no cobrant ? Al veurer que no venen los diners que pago i's fa vell i xafat lo material, i solsament alimentem la caixa imaginariament, es quan m'he decidit a parar l'impressió. No cal pas que li fassi memoria de com he de pendrer les seues promeses.

Si jo tractés de arrencar-li lo que no val l'impressió o'm portés de manera sospitosa, s'esplicaria, pero mes franc i clá crec que no puc ser. Jo al seu lloc no'l faria sortir havent de // sacrificar a un altre com resulta ara.

La fenyam'treu los ulls perquè havem estat tots malalts i també perque a tot arreu vagaven. Veuré que si havem de fer Lo Plá a no pagar i deixar la fenyam'cobrable no podré fer-ho.

Lo que V. m'ofereix de pagar cada número ja estaria bé si per endevant me tragués del equilibri que encara sostinc per la falta de les 400 ptes. que m'habia promés al 4 Desembre.

Queda de V. afm. S. S. q. b. s.

Ramon Saladrigues

(rubricat)

2.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 9 de juny de 1920

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Molt Sr. meu i amic: Quan vulgui començarém a reprendre la publicació de “Lo Plá” pero ha de ser la setmana que no surti “Urgell-Segarra”. Si tingués tot l'original demá al vespre faria un esforç per a que surtís ja'l diumenge pròxim o com a máxim lo dilluns o dimats. Si passem d'aqueixos dies ja no podré fins després de l'altre diumenge; aixó per aqueix pròxim número. Pels demés si pot enviar-me l'original vuit deu o dotze dies avans de la surtida millor, V. ja sab que com mes antelació mes be vindrà.

Les faixes procuri enviar-me-les ja tallades, puix no puc entretenir-me jo en aixó, ni puc confiar-ho a cap d'aquesta canalla si's vol ben fet.

De paper n'hi ha aquí per 400 números (800 fulls), //

Per cert que aixó del paper me te ja fastidiat. En[s] veiém negres per adquirir-ne. Si V. sapigués un medi al anar a la casa que proveeix ja farà'l favor de dir-m'ho.

Queden aquí uns 25 ó 30 números de Lo Plá ultimament sortit.

Esperant ses ordres queda de V. aff. S.S. q. b. S.

Ramon Saladrigues

(rubricat)

3.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 23 de febrer de 1921

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Amic Sr. Valeri: Ja fa dies que tinc Lo Plá (fetxa 10 febrer) plegat demunt de la taula esperant faixes i segells. Algú diu per aqui que'l no tenir lo periodic al dia, produirà baixes; jo crec que es veritat. Si'l vol fe surtir amb regularitat m'agradaria molt mes i tothom estaria content. Per lo tant remeti les coses al dia i si Deu m'ajuda jamai retrassaré la sortida. Vaig fent sellar els números.

Pot quan vulgui enviar-me 100 ó 200 kilos de paper si com me parlá la seua senyora i vosté en carta li es possible trovar-lo; clase aproximada a la mostra, mes aviat mes bó.

No volen Lo Plá Fills de Farran Mollerusa – Fressinier i Boixet de Bellpuig.

Lo paper fassi'l tallar doble o sigui a 44x64, puig la maquina gran tira quatre planes.

Aguardant immediata contesta, queda de V. S. S. q. b. s.

Ramon Saladrigues

(rubricat)

4.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 27 de febrer de 1921

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Amic Sr. Valeri: Contestant a les seues últimes dec dir-li: Que passats els rebuts al cobro (rabiós) he recautat 60'30 ptes. El Sr. Rector ha pagat 2 ptes i es baixa i'l Tarrassa s'ha cobrat 20 céntims dels mòvils). Adjunto'ls rebuts Fressinier i Boixet que son baixes com li indicava en ma anterior.

Per a posar-nos al corrent de fetxa hauriam de buscar un medi, puix es lleig que surti amb fetxa 20 Febrer a primers de Març. Si li sembla podriam fe'l número següent de 16 planes amb dos números ço es, 367 i 368 o qualsevol altra trampa.

El preu de confecció del Plá de 12 planes per 35 ptes es una gana; al preu actual dels jornals. Ara tenia anotat per cada número 27'50 ptes 8 planes. Jo pensava que, cuidant-me de les faixes (pro m'hauria de enviar dobla faixa un parell de vegades per a imprimir-les) m'hauria de donar 49 ptes. // per número. L'original seria molt bo rebre'l amb tanta anticipació com sigui possible. Jo voldria que sortis sempre a l'hora sens retrás.

El qüestionari que'm diu el contestaré si puc, es a di si conec lo que demaneu.

Lo paper, li estimaré s'en cuidi.

Estem organitzant la segona fira, promet esser grossa. Crec que tindré algun número d'aviació. Tornem a donar premis. Adjunto un prospecte. ¿ La Mancomunitat encara no'ns vol donar res, ni concurs ni subvenció ? Nosaltres estém agitant-ho tot. Acabém de alcançar per mitjá del Governador de Barcelona l'estafeta de correus amb oficial que ja es nomenat, volem fer fires, mercats i viure, volem engrandir-nos i que'ns visitin los demés pobles. Vosté hauria de veurer si podem alcançar coses de la Mancomunitat per a fer-la simpática als ulls d'aqueixos miserables, pobres diables escurrialles de carcassa buida i carrinclona...

Ja anirem donant-ne compte al Pla.

Seu afm.

R. Saladrigues

(rubricat)

5.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 8 de abril de 1921

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Amic Sr. Valeri: Estan contents a l'Ajuntament i comissió de Fires davant dels quals he llegit aquella gazetilla sens dir-los qui l'envia. A volta de correu (jo tampoc no'n perdo ni un) hauria de fer el favor de dir-me que havem de fer a Bellpuig puix al 30 del corrent no seríam atesos segons diu la referida gazetilla.

Mentres se madura lo del paper necessito quartos per atendre una corrua de lletres per pagar la màquina. Si pogués ara de moment donar-me 400 ó 500 ptes cregui que li estimaria ja que'm trovo en una situació fins enguniosa.

Estém tirant Lo Pla amb 8 planes.

De V. M. S. S. a l. s.

R. Saladrigues

(rubricat)

6.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 3 de juny de 1921

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Amic Sr. Valeri: Aïr va sortir Lo Plá amb data 31 Maig, porque'm fa pena i tothom se queixa de l'atrás. No va arribar a temps l'últim que m'enviá.

De la manera que surt lo periòdic trevallo malíssimament, puix tinc lo material encantat amb armaris i em veig negre per a compondre altres motllos urgents, so pena de distribuir i tornar a compondre de nou i això es un engorro quasi impossible com no se li amagarà. Además n'i va tants d'anuncis que'l text potser queda massa reduït. En fi, Voste mateix.

Si m'envia originals, paper i sellos amb lo temps anticipat que pugui tirar-

lo amb seguretat cada deu dies i sobretot me dona quartos per a pagar jornals i material, per la meua part no quedarà de fer tot quan pugua per a tornar Lo Plá al seu esplendor acreditan-lo de nou en la part que de mi estigui.

Seguint les seves instruccions avui li he girat una lletra a 8 dies/venciment de 506'79 ptes per no fer quantitat justa, que amb tota franquesa no sabia aont girar-me, ni de que fer manigues.

Hi ha un tolle tolle tremendo per l'assumpte concurs de guarans. Seria molt bo que's determinessen a fer quelcom per aplacar-ho. Ara hi seriam a temps, si passa mes dies potser degeneri en campanya contra la Mancomunitat. A mi'm sabia molt greu. Li estimaria una contesta ràpida sobre això.

Seu

R. Saladrigues

(rubricat)

7.

(marge esquerre superior, imprès:)

IMPRENTA

Ramón Saladrigues

TELÉFONO, 223

Bellpuig 4 de juliol de 1921

Sr. D. Valeri Serra – Barcelona

Amic Sr. Serra: M'acaban d'ennovar que ha sigut protestada la lletra de 100 ptes que vaig girar-li ultimament.

L'estranyesa que aixó'm produeix es gran, i l'escarment tan gròs, que li juro que mai mes me passarà amb V. cosa semblant.

Lo que V. está fent amb mi es burlar-se'n i enganyar-me amb tot descaro.

¿Que vol dir el paragraf de la seua carta del 4 de juny? «En retirar-la, (referint-se a la lletra de 506'75 ptes) si que pot donar la quantitat en 3 lletres escalonades començant per 100 ptes a darrers d'aquest mes, 200 al cap de 15 dies i altres 200 quinze dies mes tard etz.etz.» I pera fer-me quedar mes malament i no cobrar resulta que's protesta la de 100 ptes primera de les tres.

Seu¹

R. Saladrigues

(rubricat)

---

1) Bastant il·legible. Com una ema allargada en un pal més. Aquest fet i que a l'entrada s'hi dirigís com a "Amic Sr. Serra" i no com habitualment "Amic Sr. Valeri" indiquen el grau de desafecció i de distància de la carta.

ANNEX II. PRIMERS POEMES

A Consuelo

Soneto

Yo te bendigo angelical Consuelo.
Y pulsando las cuerdas de mi lira,
Quiere este vate que por ti suspira,
Cantar las gracias que cediote el cielo.

Llena el alma de amargo desconsuelo,
Mi pobre corazón de amor delira
Vaporosa entre sombras el te admira
Candorosa, ideal, fingido hielo.

Y de tus negros ojos la hermosura
Recuerda vibraciones centilleantes
Que escondes en el alma seductoras

Esparciendo doquiera la ternura.
Rendidos, fascinados mil amantes
Se pierden por las gracias que atesoras.

28-5-[1]905   Ramon Saladrígues (rubricat)

Nota: Publicado en "La Juventud" Semanario alegre. Castellón de la Plana.
(pàg. 85)

Desde el Destierro

¡Oh que triste! ¡que abatida!
¡Que desconsolada el alma!
Jamás reinó en mi la calma,
Jamás estimé la vida.
Desde que mano homicida
Me arrancó la libertad
Y sin clemencia y piedad
Arrojome á tierra estraña.
Perdí a mi madre, a mi España
Madre de eterna bondad.

Yo no olvidaré en mi vida
Los poéticos paisajes.
Aves de ricos plumajes
Me dieron fiel despedida
De cada paso la huida
Era en mi pecho una flecha;
A cada instante una brecha
Abierta en mi corazón.
¡Oh gran Dios que trabazón
Me impusisteis, y sin fecha!

¡Que amargos los días són!
¡Que tristes las horas pasan!
Negros recuerdos traspasan
De nuevo mi corazón,
Y por mi imaginación
Cruzan ideas estrañas
Que consumen mis entrañas;
Y llamándome á la tumba
En mis oídos retumba
Terrible voz de ¡Jamás!!

¡Adios! Padres estimados
¡Adios! Caros hermanitos
Quizá los últimos gritos
De mi lira lastimados
Hoy al viento serán dados
Por vuestro hijo con gran pena
Que arrollado en vil cadena
Está perdiendo el aliento
Ansiando el feliz momento
De acabar tan vil condena.

Castellón 28-5-[1]905

Ramón Saladrígues (rubricat)

(pàg. 157-158)

Trist recórt

¡Que trista fou l'emigrada
De ma cassa'l fer quartel!
¡Cuant mes trista l'abrassada
De la meua mare aimada
Bessán llágrimas de fel.

Castelló 6-6-[1]905

R. Saladrígues (rubricat)

(pàg. 278)

Recorts y Planys

Cada vegada al entrar
la festiva primavera
dichosos per la pradera
(no puch menys que recordar)
nostre festiu paseijar.
Escorrer-nos per l'arbreda,
serpenteijan la vereda
bo y oin al rusinyol
¡Ay! ¡iquins días de consol!
¡ique jolius! ¡Sols recorts queda!!

Recordo Pepeta aimada
totas las nostras conversas,
¡jamay paraulas perversas.
Fou nostra llengua parada
per la parla malhadada
que tans crims lo poble plora.
Nostre llas, sempre ab bon hora
fou alegre, fou festiu,
fou del ver amor lo niu.
Mes, ay! ¡Recorts! ¡Trista enllora!

Cuan á fora de poblat
joganers saltironaban,
y llurs ausellets miraban
petits nins de curta edat,
qu'omplens de feli[ci]tat
contemplaban sa bolada.
Tu esclamabas “que ramada
d'infantons, son cor sens pena”.
iSens ovirar la cadena
Que teniam preparada!

Mes respon ¿Qué mes volias?
Que sort mes gran esperabas?
Cuan, felis en mi't trobabas
y jo'n tu. Si això sabias
no se que enveijar podias

dels nins: sens antes mirar
que jamay`s podrá igualar
s'alegria'n nostre amor.
iCuans glatits de nostre cor
Surtian surtian per a estimar!

En mitj d'aqueixos pesars
que nostr'anima aflegeixen,
que ab distancia parteixen
nostras galas, nostras llars;
encar que'ns separin mars,
jamay cambiem de pensa,
puig fora una gran ofensa
no cumplir nostra promesa.
A no tardar será atesa
de Deu nostra prometensa.

Castelló 7-6-[1]905
R. Saladrígues (rubricat)
(pàg. 284-286)

Antes de aceptar mi amor¹
Mírame con ojos tiernos
Y de dentro los infiernos
Arrancarás tu amador
Mírame! ¡Yo te lo pido
Amada mía! Un momento
De ternura! Que contento
Al auyentar tu quejido!

Saladrígues
(pàg. 385)

---

1) Poema sense títol, però amb acrostic: “Amy amada”.

¡¡Madre!!

Soneto

¡Oh Madre, que vocablo mas hermoso!
Desde la alta y sublime Omnipotencia,
Hasta el mas vil infame y sin conciencia
Aclaman este nombre bondadoso.

El lazo tan fuerte y tan poderoso
De su amor, su virtud y su clemencia,
¡Oh! ¡Madre! Está en su nombre la alta esencia
Del grande potentado y araposo.

Paga al rico lo mismo que al hambriento
El amor de una madre cariñosa;
Al rico, con rico comedimiento
Al pobre, con fiel promesa amorosa;
Y lejos, muy lejos del fingimiento
La madre, siempre es tierna, bondadosa.

Saladrigues
(pàg. 385-386)

Prec a Maria Santissima

Verge pura
dolça reina
Mare santa
del amor
Salveu eternament la meua ànima
amparaume
guia recta
‘n l’hora trista
de la mort.

Santa dona
Estrella pia
Cel purissim
de bondat
Lliuraume de temptacions mondanés

Apartau-me
de aquells llaços
que son l’esca
del pecat.

Quan jo moria
i’l seny perdi
Vos senyora
en mi esteu
Preneu mon esprit al vostre Regne
feu que gosi
per a sempre
entre’ls angels
al Etern.

R. Saladrigues (rubricat)
Bellpuig octubre i 1918
(pàg. 425-426)

Verge Dolorosa Amparau-me

Verge santa Mare meua
per set espases ferida.
iNo deixau la nostra terra!
Mare d'un Deu dolorida
i encara mes compungida
p'els greus blasmes infernals
apartau de ma ment folla
los pensaments mondanals.
Encaminau mes petjades
per aqueixa trista vall.

Primavera

Flors gemades
cants jolius
herba tendra en les marjades
s'aparellen les perdius ?
Son senyals de primavera
son indicis de bon temps,
dels cors ne fuig la quimera
de joia s'omplen ensemps.
D'una joia inesplicable
d'un agre-dolç que corpren
d'un benestar inesborrable
a dins del pit que hom se sent.
Es que'ls pinsans
amb sos fins cants
Es que les flors
amb sos amors
Es que'l brancam
amb son fullam
himnes refilan
cançons envian.

Feu que'ls enemics de l'ánima
marxin lluny del meu devant.
I quan Vostra Senyoria
iOh Regina del Cel blau!
cregui arivada la hora
de deixar aqueix mon d'engany,
amb lo mantell de puresa
mon esprit envolcallau
lliurau-lo de mort eterna
portau-lo al Cel de la Pau.

R. Saladrígues (rubricat)
Bellpuig 30 Març 1919
(pàg. 426-427)

Esmeragdes pures, riques
de verds vius d'hermosos tons,
se vesteixen reboniques
les eures guarnint llurs fons.
Les vidauvies i esbarzers
se cargolan i entrellaçan
barrejats amb los rosers
sos branquillonets abraçan.

Lo temps convida
i dona vida.
Van les donzelles
cullins ponzelles
al marge ombriu
que'n fan son niu
dels seus amors
los aimadors.

S'alça la boira molt flonja
agombolant-se a Llevant,
castells suaus com l'esponja
llisquen brunzents per l'espai.
El ventijolet neteja
tot l'ample del firmament

el sol que amb sos raigs flameja
dels nuvols ondes encen.

Refilan aus
càntics suaus,
sombres de fada
a trenc d'aubada,
xiscles estranys
dintre'ls estanys,
petits reptils
canten a mils.

S'omplena el mon d'alegries
i les plantes de ufanó
del russinyol elegies
i càntics de sublim tó,
milennars d'auells corejan
amb refilets sa elegia
diferent tots piupiuejan
variant la melodia.

Les roselles
ben vermelles
sobre'l blat
que es espigat
m'apar taques

ique son maques!
de sang pura
que no dura.

Saltironen les abelles
de flor flor xupant la mel
papallones detrás d'elles
cantonejan amb recel.
Aurenets joganeres
volejan allà a la serra
i pregonan enciseres
que'l Cel vol baixar a la terra.
Tot lo mon ha canviat
sa trista fisonomIa,
la calor ha retornat
de la mort, alegre vida.
i Primaverares anyorades !
Flors gemades, cants jolius,
herba tendrà en les marjades
s'aparellan les perdius.
R. Saladrigues (rubricat)

Maig de 1919
Presentada Jocs Florals-Lleida
(pàg. 427-431)

A una Rosa

Lema.- Pom d'or

De les flors del meu jardí la mes bella,
formosa i estimada es la rosa.
Tu reines als vergers ja al ser ponzell,
tas suaus perfums ubriaguen, tan flairoso.

En mon pit adossada pla reposa,
missargera i rendida gaia aucella,
Jo soc el teu destí, flor olorosa,
obrir vull ton calzer, tornante estrella.

I atantsant-ne mos llabis fins al teu cor,
vull besar-te amb deliri d'amor sant,
sens marcirt gales ni ofendrer ton candor
respirant ta flaira que embauma l'esperit;
i en somnis angèlics d'eterna ditxa,
volar estimante, fins al infinit.

R. Saladrígues (rubricat) Lola Brú
Bellpuig, Florida 1920
Publicat Urgell-Segarra – Mollerusa
(pàg. 432)

Diu la Rosa

Lema.- L'arpa encantada

La má blanca y delicada que'm recull
del jardí, per a guardar-me en son bell pit
i besant-me amb sant deliri dia i nit
ma fragancia ben sencera dar-li vull.

Agraint-li siga jo la que ella escull,
i amb recança contemplant-me fit a fit
ubriagant-se en mon olor fins l'infinit
i del beç de la rosada en son remull.

L'alé de ta boca, m'allarga vida,
jo't dono mon néctar deleitant ton cor
fruint de ditxa l'éxtassis mes gran;

Ser-ne estimada amb amor sens mida
com la bella nina vol son aimador
això es ma delicia, mon goig, mon encant.

R. Saladrígues (rubricat) Lola Brú
Barcelona, Maig 1920
Publicat Urgell-Segarra – Mollerusa
(pàg. 433)

La Orfeonista

Jo soc l'orfeonista
cantaira del Orfeo,
de aqueix poble l'alegria
jo, jamai porto tristò.
Jo canto a Deu i la Patria,
canto planys i canto amors
i ma veu sempre melosa
vull que arriui dins dels cors.
Riallera i cantant sempre
sens malicia ni rencors,
descapdello unes corrandes
tan tendres com gaies flors.
Voldria que nostres càntics
fossin dolços com la mel,
i acastellant-se pugessin
ben amunt, fins dalt del Cel.
Voldria que nostres troves
amb ben fina melodia,
corprenguessin vostre esprit
embaumant-lo nit i dia.
Voldria que tots nosaltres,
los germans orfeonistes,
vos fossim ben ressimpàtics
traient vostres penses tristes.
Voldria que al escoltar-nos
quan poseu tanta atenció,
apreguesseu la tonada
de la nostra humil cançó.
L'apreguesseu i cantesseu
trevallant o reposant,

i als altres l'ensenyessiu
fent així'l cercle mes gran.
I tots junts cantant belleses
a la terra retornades,
creixerá mes nostra Patria
fent-li adeptes a remades.
Voldria que nostre poble
tot sencer I entussiasmat,
volgués ballar la sardana
que l'Orfeo ha començat.
Voldria abolir les penes
que tots vosaltres patiu
i que en cada casa vostra
d'amor ne fós un bell niu.
Voldria jo moltes coses
que potsé no alcançaré;
si falta voluntat vostra
jo soleta no podré.
Prò si penseu en la Patria,
en Deu i en vostres fills
vindreu a la nostra fenyà
afrontant fins certs perills.
Confiant en vostra ajuda
i en que no'ns perdreu de vista,
de tot cor ara os saluda
aqueixa orfeonista.

R. Saladrigues (rubricat)
Declamada per Rosita Martí el dia de Sant
Pere del any 1920 en l'aniversari del debut de
l'Orfeo Joventut de Bellpuig.
(pàg. 434-436)

Espigues i Roselles

Lema.- Sequera

Los camps son plens de roselles
d'un vermelló escarlata,
los grocs blats d'espigues belles
decantats pel sol que'ls mata.
Groga i roja es la bandera
de la nostra Patria aimada.

Son granades les espigues
que d'or apareixen plenes,
de sang semblen ses amigues
que juntes paguen llurs penes.
L'ensinya de nostra terra
es voltada de cadenes.

Les penes de les espigues,
les penes de les roselles,
son d'haver viscut amigues
creixent lligant-se amb anelles.
D'or i sang es la senyera
prô sang de les mes vermelles.

!!Dolors!!

Tu, nineta joganera
que frises allà als quinze anys,
la mes gentil I encisera
dijuna de desenganys.
Vull cantar-te tes belleses,
tes gracies i tos encants,
les virtuts que tens apreses
admirant als teus semblants.

D'alabastre apar ta cara
rosada hermosament,

Segarem arran espigues,
tallarem també roselles,
si entremig s'hi posa ortigues
cauran arreu com centelles.
Alçarem ben alt lo símbol
amb picots, pales i relles.

Si'ls malvats fossin espigues,
si'ls fills borts fossin roselles,
les generacions antigues
j'haurien dat compte d'elles.
Xafant-les com a formigues
o cremant-les com a estelles.

Espigues de Catalunya,
roselles de nostra terra,
caieu, si'l tradô s'allunya,
alseu-vos si'ns mou la guerra.

R. Saladrígues (rubricat)
Bellpuig juny 1920.
Presentada a certamen del Orfeó de Gràcia.
(pàg. 437-438)

ullets blaus, mirada clara,
r[i]urer dolç, tacte faent
Quan tos llabis vols descloure
per parlà amb ta dolça veu,
dos rubins bells tu fas moure
ensenyant marfils de neu.
Sense xavos ni postissos
ta cabellera graciosa,
natural, ben lluny els rissos,
te fa encara mes xamosa.
Tes manetes enmarbrades
molçudes i tan ben fetes,

fent puntes a empatronades
joguinegen inquietes.
Brodant-ne dibuixos bells
amb sedes de les mes fines,
dones vida a aquells joiells
i'ls fils de la tela mines.
Ets fenyerà i endressada
i polida en tot lo teu;
tu seràs joia preuada
di qui t'ha vist i ara't veu.
Vesteixes amb senzillesa
que es el vestir decorós
retrat viu de candidesa
en que está ton cor hermós.
Com papallona aletes
blanca, emblema de puresa;
florejant que be't passeges
com del jardí la primpresa.
De aquella colla de noies
que als diumenges feu estol
hi ha cares com gaies toies,
formes pures, raig de sol.
Però com tu agraciades

i que estotgin bell encís,
tant sols les verges alades
que gosen al Paradís.
Se que ets bona criatura,
ben cristiana i virtuosa,
conserva't aixís, ben pura,
fuij de carrera tortuosa.
Encara que orfa de pare,
tens bona mostra a seguir,
de ta dolça i santa mare
pren model fins a morir.
I'l Cel prou escoltarà
tos precés de verge fervent,
i mercès a dolls darà
pagant ton comportament.
I aixís sempre sent ben bona
rebràs un premi sens preu,
si amor ton cor acarona
serà beneït de Deu.

R. Saladrigues (rubricat)
Bellpuig Agost 1920
(pàg. 439-441)